

Karjalaisuuden uusia näköaloja.

Kirjoittanut prof. Onni Okkonen.

Suomen armeija on tunkeutunut karjalaisuuden pääpaikkoihin; tiedoituksista olemme lukeneet, että Vienan puoli on enemmän hävitettyä, mutta Aunuksen laajat viljelysaukeat ovat paremmin säilyneet. Väestö on pohjoisempaa suureksi osaksi viety pois, mutta etelämpänä se tuntuu lukuisammin jääneen paikoilleen. — Karjalan tulevaisuuden vastaisiin näköaloihin kuuluu ensisijaisesti väestökysymys; jos alkuperäinen karjalaisaines pääsee lukumäärältään voittoisasti täyttämään vanhat elinsijansa, on moni asia ratkaistava toisin kuin silloin, jos näille maille joudutaan asujamista hakemaan lännempää. Karjalaisuuden kannalta olisi tärkeintä, että tämän kansamme osan hajalle joutuneet ainekset saataisiin loppuselvittelyissä kootuksi mikäli mahdollista vanhoille maille — koko onnettoman kansan kärsimyshistoria tuntuisi vaativan tätä sovitusta. Vasta siitä voisi alkaa karjalaisuuden uusi elämä uusien tunnustähtien alla.

Ne tehtävät, jotka Suomea vastaisuudessa odottavat vanhan rajan toisella puolella ovat monin verroin vaikeammat kuin Suomen Karjalan takaisinvalloitetuilla alueilla. Ratkaisut »vanhassa Karjalassamme» ovat etupäässä käytännöllistä laatua; ei tule paljoakaan esiintymään periaatekysymyksiä, on vain tarpeen työtä ja työrauhaa jälleenrakentamisessa, sekä tarpeen luonnollisesti voimia ja varoja. »Uudessa Karjalassa» tarvitaan sitävästoin alunperin kauaskantoisia periaatteellisia ratkaisuja, viisaita, ehkä rohkeita päätöksiä. Kysymyshän on kokonaisen uuden kansanosan tulevaisuuden suuntaviivoista. Ratkaisut eivät saisi jäädä satunnaisiksi ja puolinaisiksi; niissä pitäisi ottaa huomioon niin hyvin valtakunnallisuuden kuin karjalaisuuden oikeutetut vaatimukset ja kummankin yhteinen hyvä.

Että tällaisia suuria periaatekysymyksiä tulee esiintymään, siitä antaa esimerkkejä aikaisempi Karjalaa koskeiden rauhantekojen historia, esim. Stolbovan rauhan jälkeinen aika. Silloin oli etualalla uskonnollinen kysymys, joka kuten tiedämme, ratkaistiin niin kovakouraisesti, että suuri osa valloitetujen alueiden karjalaisväestöstä siirtyi mieluummin pois kuin jäi paikoilleen. Nyt ei tarvitse samalla tavoin pelätä puolelta tai toiselta uskonnollista fanatismia, eikä meillä liioin pyritä tshekkien ja slovakien riitaväleihin. Suomen puolella on tällä hetkellä siksi paljon karjalaisuuden tuntemusta, rakkautta ja ihanteellista tahtoa, myös käytännöllistä kykyä, että on toivottava sen kaiken johtavan positiivisiin tuloksiin. Ja karjalaisuus on taas läpikäynyt sellaisen kärsimyksen ja murroksen, että siitä ovat toivottavasti karsiutuneet pois keveämmät ja arvostelua herättäneet ominaisuudet. On uskottava, että Suomen kansan molemmat päähaarat ovat oikealla tiellä toistensa löytämiseen.

Ensimmäinen suuri asia, alkuperuste, jota on puolin ja toisin teroitettava, on se, että karjalaisuudessa ei rajan toisellakaan puolen ole kysymys erillisestä ns. sukulaikansasta, joskin puhumme käytännöllisyyden vuoksi ns. heimosta. Tieteellinen tutkimus — arkeologinen, kielitieteellinen, historiallinen — yhtä hyvin kuin maallikkovaihtokin vakuuttaa, että karjalaisuus kuuluu perimmältään

täysin elimellisesti yhtenäiseen Suomen kansaan. Erot ovat sekundäärisiä, toisista historiallisista oloista, vieraista, so. venäläisistä sivistys- ja kielivaikutteista johtuvia. On lisäksi todettava, että tämä vieras vaikutus, esim. kielellisessä suhteessa, on johtanut hämmentävään ja rummentavaan suuntaan ja jo senvuoksi tuomittava aliarvoiseksi ja pois kitkettäväksi. Sitävastoin karjalaisuuden omat vanhat kansalliset ominaisuudet, jotka kuvastavat myös varmaan vanhoja yhteissuomalaisia ominaisuuksia, ovat puolueettomissa arvostelijoissa aina herättäneet kunnioitusta ja ihailua, puhumattakaan tässä yhteydessä Karjalan vanhasta runokulttuurista, joka on suomalaisen sivistyksen perusarvoja. On siis todettava, että tulevassa karjalaisuuden viljelyssä on tilaa niin hyvin karsinnalle kuin positiiviseen kasvatukseen. On vierasta kuonaa, joka on, ehkä radikaalisestikin, pyrittävä poistamaan, että karjalaisuuden positiiviset arvot — kansatieteelliset, sielulliset, runolliset — saisivat säilyä ja päästä kehittymään.

Edellisestä johtuu, ettei olisi pyrittävä vastaisuudessa mihinkään karjalaisuuden valtiolliseen tai kielelliseen provinsiaaliseen eristämiseen tai eristäytymiseen. Varhaisempien karjalaisten itsenäisyysliikkeiden heikkoutena on ollut, että on puhuttu erikoisesta karjalaisesta itsehallinta-alueesta, erillisestä karjalaisesta kirjakiielestä yms. kestäättömistä asioista. Kovat koettelemukset ovat nyt toivottavasti opettaneet, että karjalaisuuden on yhteiskunnallisissa oloissaan ja sivistyksessään luottamuksellisesti yhdyttävä suureen suomalaisuuteen, niinkuin siihen ovat sulautuneet toisetkin murteiltaan eroavat heimoluudet. Jos tahdotaan karjalaisia kielimurteita kirjallisuudessa viljellä, tapahtukoon se jossakin erikoisessa paikallistarkoituksessa — semmoisestahan on esimerkkejä sekä ulkomailta että meiltäkin. Uskomme että suomalaisen yleiskielen omaksuminen Karjalassa käy kouluopetuksen ja sivistysyhteyden kautta helposti, siitähän on myös riittävästi esimerkkejä.

Nähdäksemme on pyrittävä kotiuttamaan mahdollisimman nopeasti suomalaiset yhteiskuntalaitokset Karjalaan, ja karjalaisten on opittava ja saatava kunnallisissa ym. luottamustoimissa kasvaa omien paikallisten asiointensa hoitoon. Olisi vältettävä liikanaista »vanhemman veljen» holhousta; karjalaisten on kohottava luontevasti suomalaiseen vapauden ja itsevarmuuden sekä edesvastuun tuntuun. Karjalaiset ovat — siitä ovat monet Suomeen asettuneet vialaiset hyvinä esimerkkeinä — oppivaa ja helposti edistyvää väkeä, joka sitkeälläkin työllä osaa valloittaa aseman itselleen. On turhaa niin hyvin suomalaisten kuin karjalaisten taholta liiaksi korostaa karjalaisen kansan luonteen hetkellisempiä ominaisuuksia; karjalainen on osoittanut voitonsa olla myös vakava ja hellittämätön, ja nimenomaan maan puolustuksessa hän on soturina kunnostautunut.

Uskontokysymys on varmaan tälläkin kertaa eräs pääkysymyksiä, jossa laskelmoivan järjen ja pieteettisen tunteen vaatimukset joutuvat helposti ristiriitaan. Jos — kuten jo menneisyyden perinnön kannalta on luonnollista — kreikkalaiskatolisuus on jäävä Karjalan varsi-

naiseksi uskonnoksi, on Karjalan kansallisella kirkolla edessään suuri tehtävä mm. ulkomaisten kirkkumuotojen puhdistamisessa. Toisaalta kreikkalaiskatolisuus voi, palautuessaan alkukristillisyyden ja varhaisbysantiikan antoisille lähteille, merkitä rikastuttavaa lisää Suomen hengelliseen elämään. Tämän kirkon mystillinen puoli näyttää sopivan karjalaiseen tunnesävyyn.

Suuri historiallinen murros, niin ajattelemme, tulee pakostakin muuttamaan karjalaisen kyläyhteiskunnan ulkonaisia piirteitä, arkkitehtuuria, pukuja, ominaisuuksia, joista monet ovat novgorodilaisvenäläistä alkuperää, mutta joilla on, ainakin muutamilla, romanttinen viehätöksensä. Asumukset ovat kirjeenvaihtajien kuvausten mukaan enimmäkseen rappeutuneessa tilassa, ja sinänsä karjalainen talomalli tuskin tulee kestävämpään tulevaisuuden käytännöllisiä vaatimuksia. Suomalainen rakennus- ja pukukulttuuri tulee nähtävästi luonnon pakosta tunkeutumaan Karjalaan. Tätä on tuskin valitettava, mutta valitettavaa olisi, jos kaikki karjalaiset erikoisominaisuudet katoaisivat — ajattelemme esim. kauniita karjalaisia pirtejä, tunnelmallisia kyläkappeleita, kylän keskeisiä vainajakuusikoita. Huomaamme, että vastaisuudessa on myös karjalaisen kotiseututunteen vaalijoilla tärkeitä tehtäviä.

Tämän vaalinnan esineihin kuuluu myös karjalainen kielitunne. Niin vähän kiinnostavaa kuin onkin rajaseutujen kielen venäläissekoitus, jota bolshevikit ovat omissa tarkoituksissaan ruvenneet käyttämään karjalaisena kirjakielenä, niin arvokas on itsessään puhtaampana säilyneiden saloseutujen karjalainen kieli, sävy ja rikkaat käänteet sekä alkuperäinen sanavarasto, joiden ei soisi ilman muuta katoavan. Ne voivat vastaisuudessa, kun karjalainen paikallissivistys kehittyi, antaa värikkyttä ja sointua myös Suomen yleiskielelle.

On totuttava kerta kaikkiaan ajatukseen, että viime aikojen ja tulevissa murroksissa Karjala on läpikäynyt ja läpikäy syvällisiä ulkonaisia ja sisäisiä muutoksia. Etnografisesti kiintoisa ja romanttinen Karjala kalevalaisine perinteineen kuuluu suurimmaksi osaksi menneisyyteen; vain sen muistot ovat jäljellä, ja ne ansaitsevat kyllä vaalintaa viimeiseen saakka. Kaikki mikä vanhassa on todella arvokasta ja kaunista — kielessä, tavoissa, luonnonlaadussa — ansaitsee edelleen huolenpitoa, ja jos mahdollista, eteenpäin kehittämistä. Mutta samalla on selvää, että meidän ei pidä pyrkiä säilyttämään Karjalaa keino-tekoisesti vain mielenkiintoisena etnografisena provinsina. Siitä on muodostettava vahva ja elintarmoinen raganvartio. Siksi on Karjalan kansa kasvatettava ammatillisesti, sivistyksellisesti, eettisesti tähän tehtävään. Sen kyvyt on nostettava esille ja sen lahjakkaita nuoria on päästettävä kehittymään kansansa ohjaajiksi ja kansansa parhaiden avujen ilmaisijoiksi.

On toivottavaa, että vastaisuudessa myös Suomen henkinen työ tieteen, taiteenkin aloilla on suuntautuva entistä suuremmassa määrin Karjalaan. Erikoisesti tieteellisen tutkimuksen asiana on tästä lähtien valaista yhä enemmän Karjalan muinais- ja kansatiedettä, historiaa, luonnontieteitä. Yliopistossamme olisi paikallaan, että tehtäviä kohdistettaisiin juuri Karjalan kieleen, ja että viimeinkin saataisiin julkisuuteen kauan suunniteltu Karjalan kielen sanakirja, josta varmaan olisi hyötyä myös suomalaiselle kielenkäytölle.

Karjala on Kalevalan kautta ja vedoten taiteilijaimme mielikuvitukseen vaikuttanut suuresti suomalaisen kulttuurin ja taiteen aikaansaannoksiin. Olosuhteitten pakosta ovat Karjalan omat panokset näillä aloilla olleet toistaiseksi suhteellisen vähäisiä; Karjala on vielä elänyt etupäässä haaveissaan »uuden päivän koitosta», joka vapauttaisi sen oman ja »Suomen suuren soiton». — Suomen asia olisi myös koettaa edesauttaa tätä Karjalan sielun salaista pyrkimystä, so. nuoria karjalaisia, nimenomaan musikaalisia taipumuksia omaavia kykyjä olisi pyrittävä kehittämään.

Karjalan tulevaisuudelle on maanpohja kohdakkoin saavutettu, mutta karjalaisuuden tuleva luonne on vielä monista tekijöistä riippuva. Pääpyrkimys on oleva, että väestöaines alueella tulee kansallisesti yhtenäiseksi ja että vierasta venäläistä ainesta ei päästetä sekoittamaan kokonaisuutta. Venäläisyyden vaikutus on poistettava myös maantieteellisestä nimestöstä; toivottava on, että myöskin ruotsinkielisellä taholla otetaan käytäntöön vanhat karjalais-suomalaiset nimet. Myöskin sillä seikalla, että nimikkeet ovat alun pitäen oikeat, on suuntaa viittova merkityksensä.

Karjalan ystävät!

Muistakaa lahjoituksillanne

seuramme rahastoja!

Koko kansan Karjala-kirja

Väinö Salminen:

VIENA-AUNUS

Uuteen Karjalaan, jonka sotilaamme ovat vapauttaneet, haluaa koko Suomi nyt tutustua. Valaisevasti ja hauskesti professori Salminen, oivallinen Karjalan-tuntijamme, teoksessaan kuvailee Viena-Aunuksen maata ja luontoa, kansaa ja sen luonnetta, kansanomaista kulttuuria, elinkeinoja, talouselämää ja kansan vaihteita. Samalla kirja on loistelias kuvateos: sen 38 teksti- ja 147 syväpainokuvaa valaisee monipuolisesti Itä-Karjalan elämää, sekä menneitä aikoja että parhaillaan käytävää vapautistelua. Teoksessa on myös kaksivärinen Itä-Karjalan kartta. — Hintaa 55 mk, kangask. 75 mk.

OTAVA